

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Pandoros mitas antikiniuose šaltiniuose

I–II linksniuotės daiktavardžių ir būdvardžių linksniavimo paradigmos

Dr. Audronė Kučinskienė, VU Klasikinės filologijos katedra

LOTYNŲ KALBOS IR ANTIKOS KULTŪROS DALYKO MOKYTOJŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO PROGRAMA, 2023

I–II linksniuotės paradigmos

		I	II	
		f.	m.	n.
Sg.	Nōminātīvus (Nom.)	lingu- a	amīc- us	oppid- um
	Genetīvus (Gen.)	lingu- ae	amīc- i	oppid- i
	Datīvus (Dat.)	lingu- ae	amīc- o	oppid- o
	Accūsātīvus (Acc.)	lingu- am	amīc- um	oppid- um
	Ablātīvus (Abl.)	lingu- ā	amīc- o	oppid- o
	Vocātīvus (Voc.)	= Nom.	NB! amīc- e	= Nom.
Pl.	Nōminātīvus (Nom.)	lingu- ae	amīc- i	oppid- a
	Genetīvus (Gen.)	lingu- ārum	amīc- ōrum	oppid- ōrum
	Datīvus (Dat.)	lingu- is	amīc- is	oppid- is
	Accūsātīvus (Acc.)	lingu- as	amīc- os	oppid- a
	Ablātīvus (Abl.)	lingu- is	amīc- is	oppid- is
	Vocātīvus (Voc.)	= Nom.	= Nom.	= Nom.

I užduotis. Suderinkite būdvardį su daiktavardžiu ir išlinksniuokite

amīcus, ī <i>m</i>	bonus, a, um
verbum, ī <i>n</i>	novus, a, um
fabula, ae <i>f</i>	antiquus, a, um
periculum, ī <i>n</i>	magnus, a, um

I–II linksniuotės paradigmos

		I	II	
		f.	m.	n.
Sg.	Nom.	fabula antiqua	amīcus bonus	verbum novum
	Gen.	fabulae antiquae	amīci boni	verbi novi
	Dat.	fabulae antiquae	amīco bono	verbo novo
	Acc.	fabulam antiquam	amīcum bonum	verbum novum
	Abl.	fabulā antiquā	amīco bono	verbo novo
	Voc.	fabula antiqua	amīc e bone e	verbum novum
Pl.	Nom.	fabulae antiquae	amīci boni	verba nova
	Gen.	fabulārum antiquārum	amīcōrum bonōrum	verbōrum novōrum
	Dat.	fabulis antiquis	amīcis bonis	verbis novis
	Acc.	fabulas antiquas	amīcos bonos	verba nova
	Abl.	fabulis antiquis	amīcis bonis	verbis novis
	Voc.	fabulae antiquae	amīci boni	verba nova

De Pandōrā

Titānus Iapetus duos fīlios, Promētheum et Epimētheum, habet. Promētheus et Epimētheus fratres sunt, sed alter est sapiens, alter stultus. Iuppiter Epimētheo bellam feminam Pandōram donat. Promētheus Epimētheum monet: „O frater (*Voc.*), periculum magnum non vides? Feminae non crede!“ Sed Epimētheus feminam amat, de periculo non cogitat. Pandōra arcam in casā Epimēthei invenit et aperit. Multa mala ex arcā prōvolant. Sed Pandōra spem in arcā conservat. Itaque nostra vita plena malōrum est, tamen spem semper habēmus. Curiōsitas calamitōsa fēminae, ut fabula antiqua narrat, causa multōrum malōrum est.

frāter brolis, frātrēs broliai

sapiēns išmintingas

stultus, a, um kvailas, paikas

bellus, a, um dailus, gražus

dōno, āre dovanoti

moneo, ēre įspėti

perīculum, īn pavojus

arca, ae f skrynia

crēdō, ere tikėti, pasitikėti

invenio, īre rasti, aptikti

aperio, īre atidaryti, atverti

malum, īn blogybė; nelaimė

multus, a, um daug

prōvolō, āre išskristi, išlėkti

spēs f viltis (*spem – acc.*)

cōservo, āre išsaugoti, išlaikyti

plēnus, a, um pilnas

cūriōsitās smalsumas

calamitōsus, a, um pragaištingas, pražūtingas

TEKSTO SUPRATIMAS

II užduotis. Kokie dievai minimi šiame tekste? Parašykite jų vardus lotyniškai ir lietuviškai. Pasitikrinkite *Antikos vardyne*, ar teisingai parašėte vardus lietuviškai: <http://www.vardynas.flf.vu.l>

lotyniškai	lietuviškai
Iapetus	Japetas
Promētheus	Prometėjas
Epimētheus	Epimetėjas
Iuppiter	Jupiteris

II užduotis. Trumpai atsakykite į klausimus lotyniškai.

1. Quis est pater Promēthei? _____
2. Quis est frāter Promēthei? _____
3. Quī frāter est sapiēns? _____
4. Quī frāter est stultus? _____
5. Quis dōnat Epimētheo fēminam? _____
6. Quid est nōmen fēminae? _____
7. Quid aperit Pandōra? _____
8. Quid est in arcā? _____

GRAMATIKA

I užduotis. Suraskite tekste ir įrašykite į lentelę būdvardžius, kurie dera su nurodytais daiktavardžiais, Parašykite jų skaičių, linksnį, giminę.

feminam		
mala		
vita		
malorum		

feminam	bellam	sg. acc. f
mala	multa	pl. nom. n
vita	plena	sg. nom. f
malorum	multorum	pl. gen. n

I užduotis. Iškelkite klausimą paryškintajam žodžiui, pasirinkę iš sąrašo klausiamuosius žodžius.

Quis	Cūr	Ubi?	Unde	Quot	Cūius
Kas?	Kodėl?	Kur?	Iš kur?	Kiek?	Kieno?

Pvz.: **Iuppiter** Epimētheō bellam fēminam dōnat. – *Quis* Epimētheō bellam fēminam dōnat?
(**Jupiteris** Epimetėjui dovanoja gražią moterį. – *Kas* Epimetėjui dovanoja gražią moterį?)

Iapetus duōs fīliōs habet	_____ duōs fīliōs habet?
Pandōra arcam in casā invenit.	_____ Pandōra arcam invenit?
Iapetus duōs fīliōs habet.	_____ fīliōs Iapetus habet?
Epimētheus dē perīculō nōn cōgitat, nam stultus est.	_____ Epimētheus dē perīculō nōn cōgitat?
Epimētheus frāter Promētheī est.	_____ frāter Epimētheus est?
Multa mala ex arcā prōvolant.	_____ multa mala prōvolant?

I užduotis. Iškelkite klausimą paryškintajam žodžiui, pasirinkę iš sąrašo klausiamuosius žodžius.

Quis	Cūr	Ubi?	Unde	Quot	Cūius
Kas?	Kodėl?	Kur?	Iš kur?	Kiek?	Kieno?

Pvz.: **Iuppiter** Epimētheō bellam fēminam dōnat. – *Quis* Epimētheō bellam fēminam dōnat?
(**Jupiteris** Epimetėjui dovanoja gražią moterį. – *Kas* Epimetėjui dovanoja gražią moterį?)

Iapetus duōs fīliōs habet	Quis duōs fīliōs habet?
Pandōra arcam in casā invenit.	Ubi Pandōra arcam invenit?
Iapetus duōs fīliōs habet.	Quot fīliōs Iapetus habet?
Epimētheus dē perīculō nōn cōgitat, nam stultus est.	Cur Epimētheus dē perīculō nōn cōgitat?
Epimētheus frāter Promētheī est.	Cuius est frāter Epimētheus?
Multa mala ex arcā prōvolant.	Unde multa mala prōvolant?

Žmogus tampa didžiojo konflikto tarp Dzeuso ir Prometėjo priežastimi. Šis konfliktas turi kelis etapus:

- Aukojamo gyvulio dalybos (Hes. *Theog.* 535–560). Šis ritualas turi nubrėžti ribą tarp dievų ir žmonių.

*Mat, kai dievai ir žmonės mirtingi Mikonėje sprendė
Ginčą, tada Prometėjas paslaugiai supjaustęs didžiulį
Jautį, mėsą padalino, ketindamas Dzeusą apgauti.*

(*Theog.* 535, čia ir toliau cituojamas Audronė Kudulytės-Kairienės
Hesijodo *Teogonijos* vertimas)

- Prometėjas nelygiai padalija aukojamo gyvulio dalis ir siūlo Dzeusui pasirinkti. Dzeusas, supranta jo klastą (*Minčių amžinųjų žinovas / Dzeusas suprato apgaulę – Theog.* 550–351), tačiau pasirenka kaulus. Kodėl? Kaulai yra nemirtingumą simbolizuojanti kūno dalis, taigi palikdamas žmonėms gyvulių mėsą, Dzeusas palieka jiems nuolatinį poreikį maitintis, palaikyti gyvybingumą ir energiją maistu ir tuo pačiu marumą, irimą, mirtį. Dzeusas užsirūstina ant Prometėjo ne už tai, kad jam pasiūlė kaulus, bet už tai, kad bandė jį apgauti (Vernant 2000).

Žmogus tampa didžiojo konflikto tarp Dzeuso ir Prometėjo priežastimi. Šis konfliktas turi kelis etapus:

- Dzeusas atima iš žmonių ugnį, kuri anksčiau buvo bendra, žaibo įžiebiama medžių viršūnėse.

Ir nuo to laiko jisai, niekada nenustodamas pykti,

Liovėsi duoti ugnies nepavargstančios liepsną galingą

Uosiams mirtingų žmonių, kurie ant žemės gyvena (Hes. Theog. 562–564).

- Prometėjas pavagia dievų ugnį, paslėpęs nendrėje ją išneša iš Olimpo ir atiduoda ją žmonėms. Nendrės simbolis atkartoja ankstesnę Prometėjo apgaulę: po paprasta, nepatrauklia išore slypi vertinga žmonėms dovana.
- Dzeusas sukuria Pandorą ir apsiunčia ją kaip dovaną Prometėjo broliui Epimetėjui. Su Pandora, pirmąja moterimi, pasaulį užplūsta visokeriopos nelaimės.

Pandoros mitas – Hesijodo *Darbai ir dienos* (Hes. *Op.* 47–105).

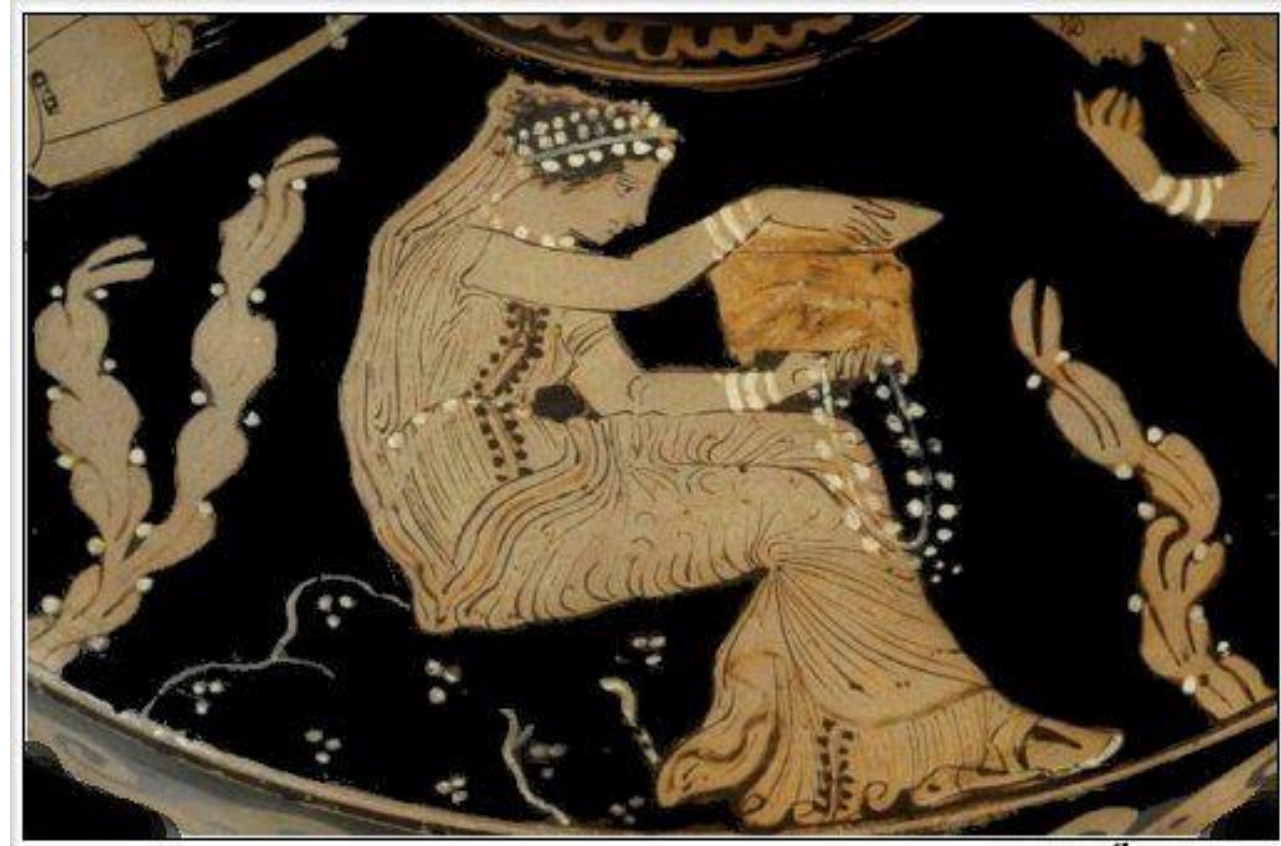
- Pan-dora ‘visų apdovanotoji’, viena vertus, atspindi neigiamą požiūrį į moterį, kaip į žmonijos nelaimę, ir žemesnę jos padėtį visuomenėje. Kita vertus, kai kurie autoriai ją sieja su Ieva (sukurta vėliau už vyrą ir yra jo kančių priežastis).

Britų muz., Londonas

Pandoros mitas – Hesijodo *Darbai ir dienos*
(Hes. *Op.* 47–105).

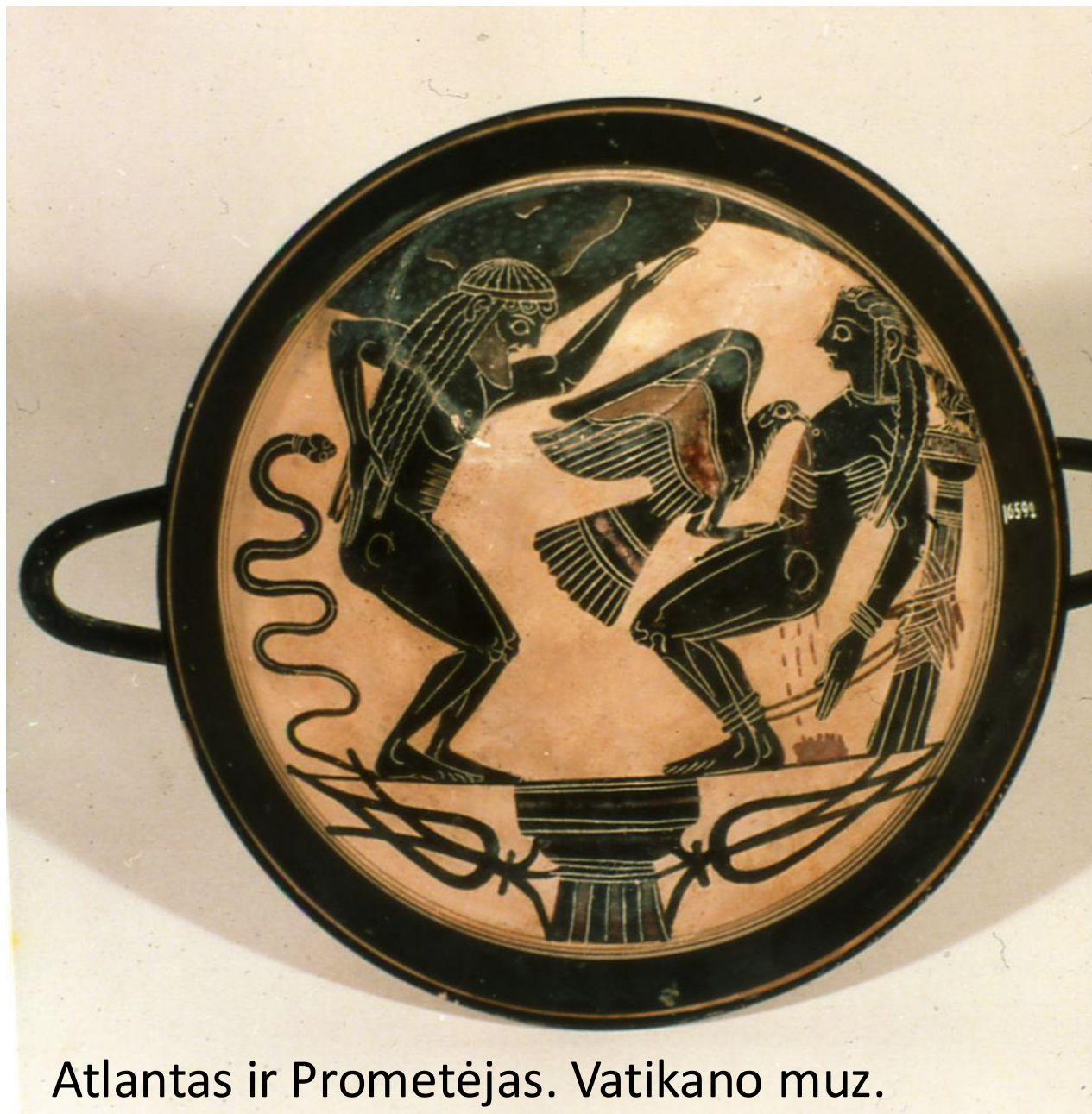
Pandora ir jos skrynia (ar indas?) galbūt simbolizuoja prokreacijos vyksmą ir patrauklumą, moters iščias, gimimą ir gyvenimą kaip visų nelaimių šaltinį (Morford, Lenardon 1985, 56). Problemiškas yra vilties įvaizdis: jei tai deivė, kodėl uždaryta skrynioje; jei tai blogis, kodėl jo nepaleido į pasaulį su kt. blogybėmis; ar ji gėris, ar blogis; ar tai, kas padeda žmogui įveikti blogybes, ar prailgina jo kančias?

Pandora-Gaja ir Epimetėjas
Ashmolean muz., Oxford

Atlantas ir Prometējas. Vatikano muz.

Atėnų Nacionalinis archeologinis muziejus

Gratias ago!
Valete, collegae!